PUNE RESEARCH SCHOLAR ISSN 2455-314X
AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY JOURNAL VOL 2, ISSUE 2

महाविद्यालयीन विदयार्थाची आत्महत्या एक अध्ययन

प्रा. इ लयास जी. बेपारी
आठवले कॉलेज ऑफ़ सोशल वर्क
जिल्हा भंडारा .महाराष्ट्र

गोषवारा

हत्या आणि आत्महत्येच्या घटना सर्व सामान्य आणि सर्व काळात सुरू असतात. यामुळे आत्महत्या हा अध्ययन व चिंतनाचा विषय असणे स्वाभाविक ठरते. सामान्यपणे आत्महत्येच्या कारणाचा विचार संबंधित व्यक्तीच्या जीवनातील घटनांच्या संदर्भात केला जातो. एमिल दुर्खिम हा पहिला समाजषास्त्राज्ञ की ज्याने आत्महत्या दराचा विचार समाजाच्या संदर्भात केला. आणि आत्महत्येचा सिंध्दांत हा एक वैज्ञानिक सिंध्दांत मांडला जातो. आत्महत्या ही चुकीचे किंवा अपघाताने घडलेली ती नसून माणसाने जाणीवपूर्वक घडवून आणलेली ही एक सामाजिक घटना आहे. त्या घटनेला जबाबदार आत्महत्या करणारी व्यक्तीच असते. म्हणजे ज्यावेळी व्यक्ती स्वतःहून स्वतःचे आयुष्य संपवून टाकावे असा निर्णय घेते त्याचवेळी ती आत्महत्या करते.

<u>प्रस्तावनाः</u>

आत्महत्येचा इतिहासः-

मध्ययुगीन कालखंडाच्या सुरूवातीला रोमन आणि ग्रीक जगामध्ये आत्महत्येच्या संकल्पनेकडे साधारण दृष्टिकोनातून बघितले जाते. मध्ययुगामध्ये चर्च मध्ये गरीबी माताच्या आत्महत्या विषयी चर्चा झाली आहे. प्राचीन युगामध्ये काही ग्रीक तत्वज्ञानी आत्महत्या केल्याचे दिसून येते. यामध्ये पायथागोरस ज्याने मूल्यावंरती विष्वास न ठेवता फक्त गणितीय संख्याकिय संकल्पनेवर विष्वास ठेवण्यास सांगितले. हे तात्कालिन सामाजिक नियमांना धरून नसल्यामुळे त्याला आत्महत्या करण्याची षिक्षा झाली. ऑस्टिटॅल हया ग्रीक तत्वज्ञाला सुध्दा आत्महत्या करावी लागली. कारण तो लोकाना साधी साधी पण अनाकलनिय मूल्यांची षिकवन देत होता. आणि यामुळेच त्याच्या वरती राष्ट्रद्रोहाचा खटला चालविण्यात आला.आणि त्याला हेमलॉक नावाचे विष प्राषन करून आत्महत्या करण्याची षिक्षा ठोठाविण्यात आली. रोममध्ये आत्महत्या हा कोणत्याही प्रकारचा गुन्हा समजला जात नव्हता. इ. स. १६७० मध्ये फ्रान्समधील लूई चौदावा याने आत्महत्या हा गंभीर स्वरूपाचा गुन्हा आहे असे घोषित केले. संयुक्त राष्ट्रामध्ये अमेरिकन राज्यक्रांती अगोदर गुलांमाच्या आत्महत्या हया सामाजिक निषेध नोदंविण्यासाठी होत होत्या. इ. स. १६६६ ते १६७६

या कालखंडामध्ये सांस्कृतिक क्रांतीच्या दरम्यान चिनमध्ये बऱ्याच प्रसिध्द व्यक्ती विषेषतः बुध्दीवादी आणि लेखकांनी सैनिकापासून स्वतःला वाचविण्यासाठी आत्महत्या केल्याचे दिसून येते.

; त्मण्पिापचतकपंण्वतह द्ध

भारतातील आत्महत्येचा इतिहास :-

आत्महत्या म्हणजे सहेतुकपणे स्वतःचे स्वतःला जीवे मारण्याची कृत्य होय. पुष्कळदा अत्यांतिक नैराष्यामुळे किवा मनात उदभवलेल्या मानसिक विकारामुळे उदा. वैफल्ये, छिन्नमनस्कता, मध्यप्राष, नषेच्या पदार्थाचा अमंल इ. व्यक्ती आत्महत्येस प्रवृत्त होते. तणाव दुर्देवाने वाटयाला आलेली आर्थिक संकटे, वैयक्तिक नाते संबंधातील मुले यांचाही यात समावेष अषु षकतो. आत्महत्या करू पाहणाऱ्या व्सक्ती गळफास लावून घेणे, नस कापणे, विषारी पदार्थ सेवन, उंचावरून उडी मारणे, असे मार्ग चोखळत असल्याचे आढळते. जगभरात दरवर्षी सुमारे दहा लाख माणसे आत्महत्या करतात. जागतिक आरोग्य संघटनेच्या अंदाजानुसार मानवी मृत्यूच्या कारणाच्या क्रमवारीत आत्महत्या तेराव्या क्रमांकाचे आहे.

व्याख्या :-

ब्रिटानिका ज्ञानकोषानुसार :

"आत्महत्या ही व्यक्तीने समजून उमजून आणि स्वेच्छेने केलेली आत्महननाची क्रिया होय."

एपिल दुर्खिमच्या मते :

"आत्महत्या या षब्दाचा उपयोग मृत्यूच्या अषा सर्व प्रकारासाठी केला जातो की जो प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्ष रितीने आत्महत्या करणाऱ्या व्यक्तीच्या सकारात्मक अथवा नकारात्मक कार्याच्या असा परिणाम असतो की त्याचे व्यक्तीला पूर्ण ज्ञान असते. "

आत्महत्या दरामधील वाढः-

गत वर्षी देषात दर मिनिटाला १५ व्यक्तीनी आत्महत्या करून आयुष्य संपवले सन २०१४ मध्ये देषभरात एकुण १.३१लाख लोकांनी आत्महत्या केल्या या वर्षात देषातील विविध राज्यापैकी महाराष्ट्रात आत्महत्या सर्वाधिक घटना घडल्या तर षहरामध्ये चेन्नईत सर्वाधिक आत्महत्या झाल्या राष्ट्रीय गुन्हे नोंदणी षाखेच्या एन.सी आर बी अहवालातून हे वास्तव्य समोर आले आहे. अहवालानुसार सन १९१४ मध्ये महाराष्ट्रात आत्महत्येच्या १६३०७ घटना या पाठोपाठ तामिळनाडू १६१२२ आणि पष्चिम बंगालमध्ये अषा १४३१० घटना घडल्या. भारतात १लाख लोकसंख्ये मागे वार्षीक सरासरी आत्महत्या दर ७.६ः होता. तो २००८ मध्ये १०.३ः झाला आहे. वार्षीक आत्महत्या दराचा घटक राज्यांच्या संदर्भात विचार केला तर आध्रप्रदेष आणि तामिळनाडू मध्ये तो १५ः झाला आहे. उत्तर भारतापेक्षा दक्षिण भारतात आत्महत्या दर जास्त आहे. तामिळनाडू घटक राज्यात अण्णा दुराई आणि एम. जी रामचंद्रन या लोकप्रिय नेत्याच्या मृत्यूने षोकमग्न झाल्यानंतर १०-१२ लोकांनी जाहिररित्या आत्महत्या केल्याची नोंद आहे. भारताच्या अन्य प्रांतात राजकीय नेत्याच्या मृत्यूनंतर सर्वसामान्य लोकांची आत्महत्या केल्याचे सामान्यपणे दिसत नाही. आत्महत्येच्या संदर्भात

दक्षिणेकडील महानगरांचा विचार केला तर बंगलोर या एकाच षहरात होणाऱ्या एकुण आत्महत्यापैकी १७ः आत्महत्या होतात. जिल्हावार विचार केला तर महाराष्ट्रातील धानाच्या पटटयात असणारा भंडारा जिल्हा आत्महत्येबाबतीत आघाडीवर आहे. भारतातील आत्महत्येच्या संदर्भात वर उल्लेखित सर्व बाबी आत्महत्या हा संषोधन व अध्ययनाच्या दृष्टिने मोठी व्याप्ती असणारा विषय आहे हे स्पष्ट होते. बऱ्याच देषामध्ये वृध्द व्यक्तीच्या आत्महत्यांची प्रकरणे १५ ते २९ वयोगटातील व्यक्तीमध्ये सर्वाधिक आहेत. कारण हया वया मधील समुहाची लोकसंख्या सुध्दा सर्वाधिक असते. जेव्हा की तरूण व्यक्ती आत्महत्या प्रयत्न अधिक करतात इ .स. २०१२ मधील आकडेवारी नुसार भारतामध्ये १५ ते २९ आणि ३० ते ४४ वयोगटातील ४६००० व्यक्तीनी आत्महत्या केली हे एकुण आत्महत्याच्या प्रमाणात सुमारे ३४ः इतके आहे. युवकांच्या एकुण मृत्यपैकी ६ः मृत्य हे आत्महत्यामुळे होतात.

आत्महत्यासाठी पत्करलेला मार्ग :- कोणता हे तपासले असता सर्वाधिक ४१.८ः लोकांनी गळफास लावून आत्महत्या केली. २६ः लोंकानी विष प्राषन करून तर ६.६ः लोकांनी स्वतःला पेटवून जीवन संपवले ५.६ः लोकांनी स्वतःला बुडवून आणि १.१ः लोकांनी उंच इमारतीवरून या रेल्वे खाली उडी घेवून आत्महत्या केली.

इ.स.२०१४ मध्ये भारतात झालेल्या आत्महत्या आणि त्याची कारणेः- कर्जबाजारीपणा २३०८, लग्नासंबंधीत ६७७३, लग्न न होणे १०९६, विवाहबाहय संबंध ४७६,परिक्षेतील अपयष २४०३, दुर्बलता २३६०२, कौटुंबिक समस्या २८६०२, आजारपण २३७४६, एडस २३३, कॅन्सर ५८२, लकवा ४०८, मानसिक आजार ७१०४, जुना आजार १५४१९ प्रिय व्यक्तीचा मृत्यू ९८१, व्यसनधिनता ८६४७, सामाजिक दर्जातील घसरण ४९०, प्रेमसंबंध ४१६८, गरीबी १६९९,

; त्मण्जिम त्महपेजतंतए ळमदमतंस व िपदकपं २०१४ द्ध

विदयार्थीची आत्महत्या २०१३ :- मुबंई ५३, पूणे १५, नाषिक १२.

कायदा :- भारतामध्ये आत्महत्या करणे हा कायदयाने गुन्हा ठरविण्यात आल असून आत्महत्येचा प्रयत्न करणाऱ्या व्यक्तीला भारतीय दंड संहिता सेक्षन ३०९ नुसार एक वर्षाच्या कारावासाची षिक्षा देण्याची तरतुद करण्यात आली आहे. इ. स. २०१४ मध्ये हा कायदा मागे घेण्याचा निर्णय भारत सरकारने घेतला.

दुर्खिमचा आत्महत्या विषयक सिंध्दात्नः- सुसाईड या आत्महत्येवरील ग्रंथात दुर्खिमने आत्महत्या ही केवळ एक वैयक्तिक भावना नसून ती एक सामाजिक घटना आहे. असे प्रतिपादन केले आहे. दुर्खिमच्या मते काही वैयक्तिक कारणे, उदा. प्रेमभंग, गरीबी, बेकारी, अपंगत्व, यामुळे लोक आत्महत्या करीत असतील ही परंतु सारसार विचार केला किंवा एकुण आत्महत्या करणाऱ्याची सरासरी वाढली तर जास्तीत जास्त लोक हे समाजापासून अलिप्त झाल्याने त्याच्यातील सामाजिक वृत्ती सपुष्ठात आल्याने व एकटेपणामुळे करतात.

म्हणजेच आत्महत्या हे केवळ वैयक्तिकरित्या घडून येणारी घटना नसून ती एक सामाजिक घटना आहे. हे त्याने सिंध्द केले आहे.

आत्महत्या एक सामाजिक तथ्यः- दुर्खिम म्हणतो की जेव्हा एखादी व्यक्ती आत्महत्या करण्यास प्रवृत्ती होत असते तेव्हा त्या व्यक्तीवर भौगोलिक, जैविक किंवा वैयक्तिक आत्महत्येस प्रवृत्त करत नाही तर सामाजिक विघटन आत्महत्येस प्रवृत्त करतो समाजापासून वेगळे होणे, एकटेपणाची भावना निर्माण होणे हे सुध्दा एखादया विषिष्ट समाजातच आढळते असे नाही तर कोणत्याही समाजात ही भावना निर्माण होवू षकते. कोणतेही सामाजिक आत्महत्ये प्रमाणात वाढ घडवून आणू षकते म्हणूनच दुर्खिम म्हणतो की, सामाजिक विघटन आत्महत्येस जबाबदार आहे आणि आत्महत्या हे सामाजिक तथ्य आहे.

दुर्खिमचे आत्महत्याविषयी समाजषास्त्रीय निष्कर्ष :-

दुर्खिमने आत्महत्येचा सिंध्दान्त मांडताना अभ्यासा अंती काही समाजषास्त्रीय सिंध्दांत मांडले आहे.

१. परमेष्वरावर विष्वास करण्यापेक्षा नास्तिक जास्त आत्महत्या करतात.
२. कॅथलिक पंथापेक्षा प्रोटेस्टंट जास्त आत्महत्या करतात.
३. विवाहित पेक्षा अविवाहित जास्त आत्महत्या करतात.
४. लोकसंख्येच्या दृष्टिने दरवर्षी सारख्याच प्रमाणात आत्महत्या घडतात.

दुर्खिमच्या मते :-

सामूहिक बंधनाचे जेव्हा विघटन होते त्यावेळी आत्महत्या होतात. दुर्खिमच्या मते अनेक व्यक्ती सामाजिक कारणामुळे आत्महत्या करीत असतात जसे की असहय रोग मानसिक दुर्बलता आत्महत्येसाठी कारणीभुत असतात. आत्महत्यामध्ये व्यक्ती स्वतःला मारतो या कार्यामध्ये तो दुसऱ्याची मदत घेत नाही. आत्महत्या व्यक्तीद्वारे स्वतःला जाणून बुजुन मारण्याची किंया आहे. आत्महत्येमध्ये व्यक्ती आपल्या क्रियेषी जागरूक असते अर्थात तिला स्वतःला माहित असते की आपण काय करतोय आणि त्याचे परिणाम काय होतील तरीही ती स्वतःला संपविण्यासाठी मागेपुढे पाहात नाही. माणुस हा सहिष्णु आहे. तसाच तो विकृतींनी भरलेला आहे. हिंसा हा त्याच्या मनोरंजनाचा भाग आजही आहे. महाविद्यालयामधुन होणारी रॅगिंग क्वचितच प्रकार षारिरीक हिंसेकडे जात असतील पण या रॅगिंगच्या नावाखाली रॅगिंग म्हणजे एक पॉवर गेम आहे. मात्र माझ्या सासुने छळले म्हणुन मी माझ्या सुनेला छळणार तीच रित असते हिच मेन्टॅनिटी रॅगीगच्या संदर्भातही चालत गेल्या पाच वर्षा पासून विदयार्थी आत्महत्येच्या प्रमाणात प्रचंड वाढ झालेली आपण पाहतो. आत्महत्येसाठी अनेक सामाजिक, वैयक्तिक, कौंटुबिक, आर्थिक, धार्मिक आणि परिस्थितीची कारणीभुत असतात. भारतासारख्या देषात आत्महत्येची प्रमुख कारणे ही विदयार्थ्याच्या वाढता ताण, परीक्षते

कमी गुण मिळाल्यामुळे सुध्दा विदयार्थी आत्महत्येला प्रवृत्त होतात. तसेच प्रेमभंग व प्रेमामध्ये असफलता मिळाल्यामुळे विदयार्थी आत्महत्या करतात.

दुर्खिमच्या मते त्याच्या अध्ययनामध्ये तीन प्रकार सांगितले आहे.

१. आत्मकेंद्रित आत्महत्या २. परार्थवादी आत्महत्या ३. प्रमाणम षून्य आत्महत्या

संषोधनाचे उद्देष :-

१. महाविद्यालयीन विदयार्थी वैयक्तिक कारणामुळे आत्महत्या करतो का हे जाणून घेणे
२. महाविद्यालयीन विदयार्थी कुटुंबातील संघर्षामुळे आत्महत्या करतो का हे जाणून घेणे
३. महाविद्यालयीन विदयार्थी आर्थिक परिस्थितीमुळे आत्महत्या करतो का हे जाणून घेणे
४. महाविद्यालयीन विदयार्थी सामाजिकते मुळे आत्महत्या करतो का हे जाणून घेणे
५. महाविद्यालयीन विदयार्थी षैक्षणिक मुळे आत्महत्या करतो का हे जाणून घेणे
६. महाविद्यालयीन विदयार्थीची आत्महत्या बद्दल मानसिकता जाणून घेणे

उपकल्पना / गृहितकृत्य :-

१. महाविद्यालयीन विदयार्थी वैयक्तिक कारणामुळे आत्महत्या करतात
२. महाविद्यालयीन विदयार्थी कौटुंबिक संघर्षामुळे आत्महत्या करतात
३. महाविद्यालयीन विदयार्थीची आर्थिक परिस्थिती हलाख्याची असल्यामुळे आत्महत्या करतो.
४. महाविद्यालयीन विदयार्थीची सामाजिक दर्जा मध्यम स्वरूपाचा असल्यामुळे आत्महत्या करतो.
५. महाविद्यालयीन विदयार्थी षैक्षणिक ताण तणावामुळे आत्महत्या करतो
६. महाविद्यालयीन विदयार्थीची मानसिकता काही प्रमाणात ढासलेली असल्यामुळे आत्महत्या करतो

आत्महत्येचे कारणे

१. वैयक्तिक कारणः- अनेक विचारवंत आत्महत्येला एक वैयक्तिक घटक मानतात त्यासाठी व्यक्तीचे षारीरिक व मानसिक दोष हे कारणीभुत आहेत असे मानतात.

अ.षारिरीक दोषः-षारिरीक दृष्टिकोनातून एखादया अवयवाची कमतरता असल्यास अनेक वेळा आत्महत्याचे प्रकार घडतात.

ब.षारिरीक व्याधीः भंयकर षारिरीक व्याधी झाल्यास उदा. कॅन्सर,कृष्ठरोग, क्षयरोग, किंवा दिर्घकाळ राहणारी आजार, गुप्तरोग अषा आजारामुळे व्यक्ती आत्महत्या करीत असतो वरील कारणामुळे महाविद्यालयीन विदयार्थी आत्महत्या करीत असतात.

२. **कौटुंबिक कारणः**-ज्या व्यक्तीचे कौटुंबिक जीवन संघर्षमय आणि तणावपूर्वक असते त्या कुंटुंबातील व्यक्तीची षांती आणि सुरक्षितता भंग होते अषा प्रकारची कौटुंबिक परिस्थिती व्यक्तीला आत्महत्या करण्यास प्रेरित करीत असते. भग्न कुटुंब व कौटुंबिक कलहामुळे महाविद्यालयीन विदयार्थी आत्महत्या करीत असतात

३. **आर्थिक कारणः**-विविध प्रकारची आर्थिक विषमता अथवा आर्थिक परिस्थितीमुळे विदयार्थी आत्महत्या करीत असतात. जसे कि दारिद्रय, बेकारी विषम आर्थिक परिस्थिती तसेच जीवनामध्ये अधिक अपयष आल्यामुळे व आर्थिक परिस्थिती नाजुक असल्यामुळे पुढील षिक्षणासाठी संधी मिळत नाही. त्यामुळे महाविद्यालयीन विदयार्थी आत्महत्या करीत असतात

४. **सामातिक कारणः**- डॉक्टर, वकिल, इजिनियर होवून घराण्याच्या नावलौकिक कायम राखला पाहिजे अषा प्रकारच्या दबाव मुलामुलीवर टाकण्यात येतो.हा दबाव सहन न झाल्यामुळे बुध्दीमान विदयार्थीनीही आत्महत्या केल्याची अनेक उदाहरण घडली आहेत. उच्चभ्र लोकात किंवा जातीसमूहातच विवाह संबंध जोडण्याचे बंधन वडिलोपार्जित व्यवसाय करण्याचा अटटाहास या सारख्या अनेक बाबतीत मुलामुलीवर सामाजिक दबाव टाकण्याचा प्रयत्न होत असल्याचे दिसून येते. त्यामुळे महाविद्यायीन विदयार्थी आत्महत्या करीत असतात.

५. **षैक्षणिक कारण :**- पालकाच्या अपेक्षा अभ्यासाचे ओझे आणि स्पर्धा मुळे विदयार्थीची सहणषीलता हरविली आहे. अपेक्षा पूर्ण करू न षकल्याने विदयार्थी टोकाची भूमिका घेत आहेत. उपराजधानीत जानेवारी २०१० पासून ते आतापर्यत ४६ विदयार्थीनी आत्महत्या केल्याची पोलिस दप्तरी नोंद आहे. कमी बुध्दीमता असलेल्या व्यक्तीमध्ये हे २ ते ३ पटीने आत्महत्येचा धोका जास्त असल्याचे दिसून येते कारण ते रोजगार मिळविण्यासाठी स्पर्धा करू षकत नाही त्यामुळे त्याचे सामाजिक दर्जा टिकवून ठेवण्या ऐवढे उत्पन्न कमवू षकत नाही ते तणाव हाताळण्यास सुध्दा कमजोर होण्याचा धोका जास्तअसतो. नॅषनल क्राइम रेकॉर्ड ब्युरोचे माहितीनुसार २५.३ः आत्महत्या करणाऱ्या व्यक्ती प्राथमिक षिक्षण घेतलेल्या असतात.२३.७ः आत्महत्या करणाऱ्या व्यक्ती माध्यमिक षिक्षण घेतल्या होत्या २१.४ः हया अषिक्षित आणि ३.१ः पदवी किवा पदव्युत्तर षिक्षण घेतलेल्या व्यक्तीनी आत्महत्या केल्याचे नोंद करण्यात आलेय. त्यामुळे महाविद्यालयीन विदयार्थी आत्महत्या करीत असतात.

; त्मॉैनपबपकम ।द प्दकपंद च्मतेचमजपअम तंरपअ त्क्षींतर्पींदं ंदक बेपजजंतंदरंद ।दकतंकम द्ध

PUNE RESEARCH SCHOLAR ISSN 2455-314X
AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY JOURNAL VOL 2, ISSUE 2

६. **मानसिक कारणः-** मानसिक आजारामुळे २७ ते ६०ः आत्महत्या करण्याचा धोका जास्त असतो. ज्यांना मानसिक आजारामुळे भर्ती केल्या गेले आहे. अषा व्यक्ती आत्महत्या करण्याची षक्यता ८.६ः असते आत्महत्या करणाऱ्या सर्व लोकामध्ये प्रमुख मानसिक रोग असल्याचे दिसून येते. आत्महत्या केलेल्या २०ः लोकामध्ये आधी आत्महत्या प्रयत्न करणाऱ्याची संख्या असते. जे या आधी आत्महत्येचा प्रयत्न करतात असे लोकापैकी १ः व्यक्ती एक वर्षाचे आतच आत्महत्या पूर्ण करून घेतात ५ः पेक्षा जास्त व्यक्ती १० वर्षाचे नंतर आत्महत्या करतात. आणि मानसिक ताण तणाव व संघर्ष मुळे महाविद्यालयीन विदयार्थी आत्महत्या करीत असतात.

संषोधन आराखडाः- संषोधन आराखडा ही षास्त्रीय सामाजिक संषोधनाची एक प्रमुख पायरी आहे. कोणतेही कार्य व्यवस्थितपणे पार पाडण्यासाठी सर्व प्रथम त्या कार्याचा आराखडा तयार करावा लागतो. संषोधकाला त्या कार्याचे पध्दतषीर नियोजन त्याची रूपरेषा आणि मांडणीचे स्वरूप निष्चित व स्पष्ट करावे लागते याला संषोधन म्हणतात. यामध्ये अंषतः वर्णनात्मक व अंषतः निदानात्मक संषोधन आराखडाचा वापर करण्यात आला

प्रस्तुत विषयाच्या अध्ययनाकरिता गैरसंभाव्यता नमुना निवड पध्दतीमधील **सोयीस्कर नमुनाचा** वापर करण्यात आला.

तथ्य संकलनः- एक अनुभव सिध्द सत्यापतीत अवलोकन म्हणजे तथ्य होय. तथ्य संकलनाच्या पध्दती खालील प्रमाणे

तथ्य संकलन पध्दती
माहिती

प्राथमिक स्वरूपाची माहिती → प्रष्नावली, वैयक्तिक मुलाखत

द्वितीय स्वरूपाची माहिती → पुस्तके, मासिके, वृत्तपत्रे पत्रिका, झालेले संषोधन इटरनेट

तथ्य प्रक्रियाः- मुलाखत,प्रष्नावली, निरिक्षण किंवा अन्य पध्दतीची माहिती गोळा केल्यानंतर जी महत्वाची पायरी आहे ती म्हणजे तथ्य प्रक्रियन होय.

उपाय योजनाः- आत्महत्या निवारण्यासाठी उपाययोजना पर्लमन १६७०
अषा क्रिया किंवा कार्य जे एखादया विषिष्ट समस्येने अगोदरच्या समस्येवर प्रतिबंध घालण्याकरिता किंवा त्या समस्येच्या नियंत्रणाच्या करिता त्या समस्येची लक्षणे दिसताच कार्य केले जाते. प्रतिबंधात्मक आणि उपचारात्मक समाजकार्य म्हटले जाते.

१. समाजातील आर्थिक विषमता दुर करणे.
२. अषा प्रकारच्या वैयक्तिक, कौटुंबिक, आर्थिक, सामाजिक, षैक्षणिक समस्या नाहिषा केल्या पाहिजे ज्या अषा आत्महत्येची परिस्थिती निर्माण करतात किंवा प्रोत्साहान देतात.
३. आत्महत्या करणाऱ्या व्यक्तीचे मानसिक विष्लेषण करून चिकित्सा केली पाहिजे
४. पालकांनी विदयार्थानाकडे निरिक्षण केले पाहिजे व त्यांना वेळोवेळी मार्गदर्षन करणे, मित्रत्वाचे नाते निर्माण करणे, संकोचित वृत्ती नाहिसे करणे, त्यांच्या सुप्त गुणांना चालना देणे. इ.
५. महाविदयालयीन विदयार्थाना पालकांने धीर देणे, त्याचे मनोबल वाढविणे, त्यांना चालना देणे, महत्वाचे आहे.

निष्कर्ष

१. वैयक्तिक कारणामुळे महाविद्यालयीन विदयार्थी आत्महत्या करतात अध्ययना वरून सिध्द झाले
२. कौटुंबिक कारणामुळे महाविद्यालयीन विदयार्थी आत्महत्या करतात अध्ययना वरून सिध्द झाले
३. आर्थिक परिस्थितीमुळे महाविद्यालयीन विदयार्थी आत्महत्या करतात अध्ययना वरून सिध्द झाले
४. सामाजिकतेमुळे महाविद्यालयीन विदयार्थी आत्महत्या करतात हे अध्ययना वरून सिध्द झाले
५. शैक्षणिक कारणामुळे महाविद्यालयीन विदयार्थी आत्महत्या करतात अध्ययना वरून सिध्द झाले
६. मानसिक कारणामुळे महाविद्यालयीन विदयार्थी आत्महत्या करतात अध्ययना वरून सिध्द झाले

संदर्भग्रंथः

अ.क्र	लेखकाचे नाव	पुस्तकाचे नाव	प्रकाषन
१	प्रा. आलोनी विवेक	सामाजिक संषोधन पध्दती	श्रीसाईनाथ प्रकाषन नागपूर २००७
२.	प्रा. घाटोळे. रा.ना.	समाजषास्त्रीय संषोधन तत्वे व पध्दती	मंगेषप्रकाषन नागपूर २०००
३.	लोटे. रा. ज	भारतीय सामाजिक समस्या	पिपंळापुरे ॲण्ड कंपनीनागपूर चवथी

४.		भारतीय समाज आव्हाने आणि समस्या	आवृत्ती १९९८ फडके प्रकाषन
५.	माने माणिक	गुन्हेगारी ष्षास्त्र	
६.	श्रनपसम बमतम रवीद रवतकमदए-चंपक कंइमतेजमपद	रवीद जीम पउचंबज व ि`मबमकम पद जीम उिपसल	१४.८.२०१५
७.	लोकमत	आक्टोबर २००७	